

essentiale corpori; loquitur enim in sensu valde formali, rationem albi non prædicari de corpore tanquam rationem, id est ut importans prædicationem essentialem de corpore, seu essentiam accidentis non esse intrinsicam subjecto, siquidem prædicatio accidentalis est. Ex hoc autem non licet inferre quod essentia albi, vel enjusecumque accidentis in concreto sit tertium quoddam constitutum ex subjecto et forma, cum non detur tale constitutum, nisi ens per accidens, ut dictum est, et amplius dicitur in Logica, quæst. v et vii. Et tamen verificatur accidentalis prædicatio de subjecto; ut cum dico: Corpus est album, non quidem ratione tertii constituti, seu potius aggregati ex corpore et albedine, hoc enim non potest prædicari de corpore, quia corpus respectu hujus se habet ut pars; neque ratione subjecti tantum, quia ex parte prædicati scilicet ly *album*, aliquid importatur præter substitutum, seu subjectum, importatur enim accidentalis entitas, quæ concrete applicatur subjecto; sed verificatio illius prædicationis fit ratione identitatis albi cum corpore importata ex parte de ly *album* ratione sui connotati. Connotat enim subjectum habens, et hoc est corpus; *habens* enim et *corpus* identificantur; et sic album ut habens albedinem verificatur de corpore in quantum habens, sic enim identificatur ly *habens* cum corpore. Et sic illam solutionem explicat S. Thomas, 1 p., quæst. XIII, art. x.

De modo loquendi in concretis substantialibus.

Hæc autem doctrina amplius observari debet, et opposita caveri in concretis substantialibus, ut *homo* et *humanitas*, ubi aliquid distinguunt hominem pro constituto et pro substituto,

et dicunt hominem pro constituto esse naturam ipsam humanam, pro substituto vero ipsam suppositum habens naturam humanam. Unde infertur quod, sicut divinum suppositum assumpsit humanitatem, ita assumpsit hominem, sumendo hominem pro constituto. Sed tamen ista illatio, quæ in hac doctrina conceditur, ejus ostendit inconvenientiam: nec enim taliter debemus uti vocibus, quod cogamur propositiones concedere in Theologia valde suspectas et male audientes saltem in modo, in re enim nec suspicamur hæresim in Catholicis. Dicere autem quod Deus assumpsit hominem, ita male audit in Theologia, quod in *Indice expurgatorio* Hispaniæ, anno 1612, et 1632, et 1640, expunctum est in Bibliotheca Veterum Patrum, tom. III, in S. Ignatii Scholii, cap. XLVII; et in Ludovico Vives, lib. IX, de Civit., cap. XVII; et in *Indice* habetur in Operibus D. Aug., tom. V. Volebat enim Vives hanc locutionem: Deus assumpsit hominem non recte negari a Scholasticis, quia Patres illam usurpant aliquando. Et S. Thomas eam damnat, III part., quæst. IV, art. III, quia *homo*, ex modo significationis, plus dicit quam naturam. Oportet autem in his locutionibus valde attendere ad modum significandi usitatum, et ad usum Ecclesiæ et Sapientum; nam ex variatione modi significandi, et inordinatis verbis incurritur error. Hæc enim propositio: Deitas generat, est hæretica, et: Deus generat, catholica; et tamen si quis pro eodem acciperet Deum, ac Deitatem ratione constituti, posset utramque negare, vel affirmare, quod esset erroneum. Hæc dixerim, ut in ista doctrina de concretis et abstractis, constitutis et substitutis ponamus modum communi usui potius quam ingenio proprio credentes. De his latius vide Q. V et VII Log.

Ad id vero quod additur in argumento, quando plures formalitates concurrunt ad unam essentiam constituendam, non possunt prædicari essentialiter nisi ultima formalitas, falsum est. Nam omnes gradus superiores, quasi præsupponuntur ad ultimam differentiam, et tamen prædicantur essentialiter de ipso constituto ex ultima differentia et talibus gradibus: sicut dicitur quod homo est animal, et vivens, et corpus; et album est coloratum, et quale, etc., dummodo prædicentur secundum eundem modum, id est concretum de concreto, et abstractum de abstracto. Similiter ergo cum esse significativum, et esse partem essentialiter pertineant ad rationem termini, quantumcumque præsupposito et substitute, prædicabuntur nihilominus essentialiter de ipso termino, quia essentialiter pertinent ad illum, ut prædicata generica, vel superiora. De *signis*, seu *significatione* plene disserimus in Logica sup. lib. Perih., a Q. XXI.

ARTICULUS V.

Utrum voces significant per prius conceptus, an res.

Supponimus tanquam apud omnes certum, voces significare conceptus tam formales, quam objectivos (*formales* sunt ipsæmet notitiæ, *objectivi*, res seu objecta cognita per notitias), cum id sit aperte statutum a Philosopho in 1 Periherm., cap. I. Et manifeste attestatur experientia. Cum enim volumus manifestare non solum quid concipiamus, sed etiam quod concipimus, id facimus per voces, quibus loquimur. Videat D. Thomas, 1 Periherm., lect. II; et quæstion. IX, de Potentia, art. V, ubi inquit: « Quod vox significat conceptum intellectus, quo mediante significat rem. »

Ubi aperte distinguit inter conceptum formalem et objectum, et utrumque attribuit voci. Et in IV Contra Gent., cap. II, dicit: « Quod intentio intellecta est similitudo concepta, quam voces exteriores significant. »

Difficultas ergo potest esse in duobus. Primum: An voces, eadem significatione significant conceptus et res? Secundum: Quidnam significant principaliter, res, an conceptus? et idem potest inquiri de scriptura respectu vocum.

Circa primum, aliqui tenent voces significare res et conceptus duplici significatione; citantque pro hac sententia Magistrum Soto, sed immerito, cum ipse non dixerit quod nomen significat res et conceptus duplici significatione, sed quod ipsum « significare nominis bifariam accipitur », vel pro movere potentiam, vel pro exprimere conceptus; sed tamen utrumque munus convenire potest eidem significationi.

Dico ergo: Voces unica significatione significant res et conceptus. — Fundamentum est: Quia significant utrumque eadem impositione; ergo eadem significatione. Et secundo: Quia significant res et conceptus non æque immediate, et unum seorsum ab alio, sed unum mediante alio, et ut subordinatum alteri; ergo sufficit eadem significatio ad utrumque. Consequenter patet: Quia ubi sunt plura subordinata, significantur eadem significatione; sicut nomen homo, verbi gratia, non solum significat naturam humanam, sed etiam individua, pro quibus supponit, eadem significatione. Anteced. vero constat, tum ex D. Thoma, 1 part., quæst. XIII, art. I; et quæst. IX de Potentia, art. V, ubi dicit: « Quod voces immediate significant conceptiones mentis, et illis mediantibus res. » Et idem habet in 1 Periherm., lect. II. Tum etiam quia, si

vox diversis significationibus significaret res et conceptus, ita quod non subordinarentur inter se, omne nomen esset æquivocum, et non repugnaret deponi ab una significatione ex illis altera remanente, sicque significaret conceptum et non rem, vel e converso, quod esset absurdum.

Adverte autem quod ipse conceptus potest significari dupliciter. Primo ut in se res quædam est in actu signato, et ut cognoscibilis alio conceptu reflexe. Et hoc modo conceptus significatur speciali nomine ad hoc imposito, ut hoc nomine *conceptus*; significatur enim sicut alia res. Alio modo conceptus significatur tanquam interiora quædam signa, seu media concipiendi res, a quibus hæc exteriora signa derivantur, quibus interiora manifestantur; et sic significantur conceptus a vocibus ut exercentes hoc munus.

Sed objicies: Datur duplex impositio ad significandas res et conceptus; ergo duplex significatio. Consequentia est nota et anteced. prob.: Quia prius voluerunt homines suos conceptus communicare in communi; deinde investigaverunt modum ad talem communicationem accomodatam, qui fuit impositio vocum; ergo interfuerunt duo actus, atque adeo duæ impositiones. Et confirm.: Quia voces significant res ipsas ut quod, et doctrinaliter, id est tanquam id quod significatur in tradendis doctrinis; conceptus vero non significantur, sed indicantur: unde dicuntur voces substitui pro conceptibus, significare vero res.

Respond.: Illud argumentum nimis deficere. Tum quia idem probaret de significatione ipsarum rerum tantum; nam prius voluerunt homines quasi in communi significare res, deinde investigaverunt modum, qui ipsas significarent mediante

impositione vocum. Tum etiam, quia velle, seu intendere aliquid facere, et postea eligendo medium quo faciendum est, illud exsequi, non inducit duplicem effectum; quia respectu ejusdem effectus debet dari intentio, et electio, et executio; ergo non sequitur duplicem impositionem fuisse, quia duplici actu voluerunt intendendo et exsequendo.

Ad confir. respond.: Quod illa omnia pertinent ad unicam significationem, quia ordine quodam totum hoc significatur; nam eadem significatio vocis habet duplex officium, scilicet substituere pro rebus, quas manifestat, et secundo substituere pro conceptibus, qui ipsas res occulte et interius significant: quod totum fit unica significatione, et unica impositione, quia istud signum sensibile imponitur ad manifestandum illud signum interius, in ordine ad res cogitatas. Sicut minister Regis eodem ministerio et officio substituit regi, ut principali, in ordine ad res aliquas gubernandas, ut ad finem.

Secundo objicies.: Vox non potest significare conceptum immediate, et rem mediate; ergo falso dicitur quod mediante conceptu rem significat, sed immediate debet significare illam, atque adeo diversa significatione. Anteced. probat.: Primo, quia conceptus non est res significata reflexe, id enim fit per hoc nomen conceptus; neque est ratio formalis significandi, quia hæc est impositio; neque est conditio requisita ad significandum ex parte rei significatæ, quia non significantur res ut conceptæ, sed ut existentes in se. Secundo, quia voces non significant medio conceptu audientis, neque loquentis, neque imponentis; ergo nullo. Non audientis, quia ipse audiens non est, qui declarat suos conceptus, sed cui alterius conceptus declaratur.

Non loquentis, quia etiamsi nullus sit loquens, ut si voces formentur in aere, vel a dormiente, adhuc significant; et præterea conceptus loquentis est extra audientem, non ergo est illi medium ad cognoscendam rem. Non imponentis: Quia non recordamur per vocem ipsius imponentis; neque ejus conceptum, qualis fuerit, cognoscimus; imo potest vox melius mihi representare rem, quam imponentis ipse conceptus; ergo conceptus imponentis non est ratio representandi.

Respond. Neg. ant. Ad prob. Conc. antec. Quia non omnia adequate ibi numerantur. Et disting. cons. Ergo vox non significat rem mediante conceptu, tanquam ratione formali, aut tanquam primario, et immediato significato, conc. cons.: Ratio enim formalis significandi in voce est impositio, et in conceptu est similitudo. Mediante conceptu, ut principali significante, cujus vox est substitutum, et quasi instrumentum, neg. cons. Vox enim significat conceptum, quia vice ejus subrogatur, ut suppleat id ad quod non potest pertingere conceptus, ut scilicet tam sibi quam aliis manifestet exterius. Et ita vox se habet quasi substitutum, quod representat tam suum principale, cui deservit (quod est verbum mentis, a quo, ut ait S. Thomas, quæst. iv de Verit., art. iv, ad 7, participat esse et significationem) quam id ad quod ordinatur, quod est res significata. Et sic voces significant conceptum ut principale significativum, res autem ut significant directe. Quas quidem representant voces ut conceptas *specificative et exercite*; seu *ly ut dicente conditionem*, representantur enim res conceptæ, non tamen *ly ut reduplicative sumpto* pro statu in quo sunt cognitæ. Licet etiam aliquando voces significant res ut subsunt intentioni, et statui, quem

habent in mente. Et tunc ipsa intentio est quasi res representata, sicut in intentionibus logicis *species, genus* etc.

Ad secund. prob. Neg. ant. Voces enim significant ex conceptu imponentis, ut a quo suscipiunt significationem et impositionem; conceptum autem loquentis tanquam id pro quo subrogantur; ad hoc enim imponuntur, ut a quolibet loquente subrogari possint loco sui conceptus. Cum autem voces a non loquente formantur, non sunt locutio illæ voces, sed sonus materialis similis locutioni; unde non significant ex impositione, sed ex consuetudine, quam nos habemus cum similes voces audimus, quia illæ similes sunt vocibus, quæ sunt locutio. Unde D. Thomas, i Part., Quæst. LI, art. III, ad 4, dicit: « Quod vox formata ab Angelo non est proprie vox. » Et dato quod istæ essent vere voces, et non significant conceptum loquentis, quando sic formantur, non sequitur quod quando illum significant, diversa significatione significant conceptum et res, sed eadem significatione habente potestatem significandi utrumque, sed non semper utrumque exercente; nec enim semper advertimus ad conceptus loquentis discernendo illos a rebus. Et licet conceptus loquentis sit extra audientem secundum se est tamen illi præsens per vocem, per quam redditur sensibilis.

Circa secundum punctum, scilicet: Quid voces principaliter significant, res, an conceptus? Respondetur: Principaliter significare res, nisi forte ipsa res significata sit conceptus, vel ejus intentio. Ratio est: Quia ipse conceptus ordinatur ultimale et principaliter ad representandam ipsam rem, cujus est similitudo intentionalis; ergo vox, quæ solum est instrumentum ipsius conceptus in representando, et reddit

sensibilem ipsum conceptum, ad easdem res representandas principalis ordinabitur, quia ad hoc ipsum deservit conceptus. Dices primo: Instrumentum principalis respicit suum principale a quo movetur, quam effectum quem facit; ergo ex eo quod vox sit instrumentum conceptus, potius inferitur quod principaliter illum significet, et minus principaliter rem, quam intelligibilem, seu cognoscibilem facit.

Resp. Dist. ant.: Instrumentum consideratum in ratione operandi et agendi, conc.; in ratione representandi, nego. Quia instrumentum representativum, quale est vox, habet pro principali principio suæ representationis conceptum, qui etiam est representativus rei, ad quam representationem manifestandam alius substituit sibi vocem; et sic præcipuum utriusque significatum est res ipsa. Unde dicit S. Thomas, Quæst. ix. de Potentia, art. iv.: « Quod id formaliter significatur per nomen ad quod principaliter est impositum, sicut nomen homo ad significandum compositum ex corpore et anima rationali. »

Contra secundo: Verbum divinum principalis representat Patrem, qui est principium exprimens Verbum, quam creaturas, quæ sunt res expressæ et representatæ per ipsum; ergo etiam verbum exterius, seu vox, principalis representabit suum principium exprimens, scilicet conceptum, quam rem significatam et expressam.

Resp. primo: Transeat ant. et nego cons.: Quia vox non est naturalis expressio sui principii, sicut verbum aut conceptus, sed imposita et principaliter ordinata ad significandum id quod conceptus naturaliter representat, scilicet res; et sic non bene arguitur ex uno ad aliud. Secundo resp.: Quod conceptus, seu

verbum principaliter representat suum principale et formale objectum, quia est expressio sui principii formalis, quod est species impressa representans objectum, cuius formaliter est species; hoc autem in Divinis est Essentia et Personæ. Creaturæ autem sunt objectum secundarium et materiale, et ideo non principaliter representantur a Verbo divino. Hinc autem non sequitur quod verbum exterius, seu vox principalis representet conceptum, quia non est formale objectum representatum, sed principale significativum rei.

ARTICULUS VI.

Utrum terminus habeat aliquam divisionem essentialem.

Qui asserunt essentiam termini solum consistere in ratione terminandi resolutionem syllogisticam, duas divisiones assignant termino: aliam per se, qua dividitur in terminum prioristicum et posterioristicum, eo quod solum datur ista duplex resolutio; aliam accidentalem, accidentis videlicet in subjecta, qua dividitur terminus in *maius extremum* et *minus extremum*.

Qui autem quidditativam et formalem rationem termini in ratione partis constituunt, illum essentialiter dividunt penes diversam specificam rationem partis componentis orationem, vel propositionem. Quenam vero sit ista divisio, deinceps disquirendum est.

DICO ERGO PRIMO: Terminus syllogisticus in quantum talis, non dividitur divisione essentiali per terminationem resolutionis prioristicæ, vel posterioristicæ. — Fundamentum est: Duplex et opposita essentia non potest uni et eidem

rei convenire; sed uni et eidem termino simplici convenit terminare resolutionem prioristicam et posterioristicam; ergo istæ duæ terminationes non sunt differentie essentialiter dividentes terminum. Min. prob.: Idem terminus, v. g. homo, quatenus fundat connexionem necessariam respectu propriarum passionum, aut prædicatorum essentialium, fundat resolutionem posterioristicam demonstrativam; respectu prædicatorum contingentium, fundat topicam. Quatenus vero respicit universalitatem aut particularitatem, affirmationem vel negationem, fundat resolutionem prioristicam, quæ tota fundatur in *Dici de omni*, et *dici de nullo*, unde terminantur diversi modi et figuræ formæ syllogisticæ. Ergo omnes isti respectus possunt eidem termino convenire, et sic non essentialiter illum dividunt, sed sunt diversi respectus et formalitates in eodem inventæ.

DICO SECUNDO: Terminus enuntiativus essentialiter dividitur in nomen et verbum, in categorematicum et syncategorematicum. Reliquæ vero divisiones, licet dividant terminum secundum diversam rationem signi ex parte rei significatæ, non tamen dividunt ipsam essentialem rationem termini, ut est pars propositionis. — Prima pars hujus conclus. prob.: Terminus enuntiativus formalis consistit in ratione partis componentis et resolvablentis propositionem, ut supra dictum est; ergo illud per se et essentialiter dividit terminum, quod per se et essentialiter dividit rationem partis. Tunc ultra: Sed in ratione partis differunt essentialiter categorematicus et syncategorematicus, et nomen et verbum; ergo divisio termini in ista membra est divisio essentialis et per se. Prob. min.: Illa differunt essentialiter in

ratione partis quæ differunt in modo componendi totum, essentia enim partis est esse compositivum totius; sed categorematicus et syncategorematicus, nomen et verbum differunt essentialiter in modo componendi enuntiationem; ergo differunt essentialiter in ratione partis et termini. Prob. min.: Categorematicus ex propria sua essentia habet esse partem principalem, quæ significat aliquid per se, syncategorematicus habet esse partem per modum modificantis et significantis aliquid, unde dixit S. Thomas, 1 Perihier., lect. 1, « quod ista syncategoremata magis sunt colligationes partium, quam partes »: ergo vera est minor quoad istam partem.

Quoad secundam, constat: Quia nomen componit ut extremum, verbum ut copula et unio; sed componere ut extremum et ut copula ex natura sua, est diverso modo habere rationem partis, ergo et termini. Distinctio enim specifica partium in ratione partis sumitur secundum diversas habitudines, et secundum diversum modum componendi totum ad quod ordinantur, ut patet in pede, oculo, aure, quæ differunt specie in ratione partis, quidquid sit an etiam specie differant in ratione substantiæ. Ergo diversus modus componendi enuntiationem, qui reperitur in nomine et verbo facit ea essentialiter differre in ratione partis et termini.

Secunda pars propositionis conclus., quod reliquæ termini divisiones non sint essentialiter, sed accidentales, neque dividant terminum in ratione partis, sed in ratione signi, constat discurrendo per eas. Nam divisio termini in mentalem, vocalem et scriptam est penes diversa subjecta, et penes diversum modum significandi. Mentalis enim significat naturaliter, vocalis et scriptus, ad placitum: quod materialiter se habet

ad ipsam essentiam termini, quæ consistit in secunda intentione et relatione partis. Divisio in univocum et æquivocum, communem et singularem, connotativum et absolutum, primæ intentionis vel secundæ, est etiam accidentalis, quia omnes istæ divisiones fiunt ex parte diversæ rei significatæ, vel diversi modi significandi, non secundum diversam ordinabilitatem unius signi ad aliud, vel ad totum compositum in ratione partis. Imo potius sunt divisiones non signi logici, id est signi ut ordinatur ad fabricam et compositionem discursus et iudicii, et ut est fabricativum operum logicalium, sed signi grammatici aut politici, id est signi ut diversas res significat. Ergo tota diversitas ex parte significantis aut significatiōnis se tenet. Ergo non diversificant istæ divisiones signum logicum aut terminum essentialiter, quia omnes isti termini ex parte diversi significati præcise differunt, quod materialiter se habet ad diversum modum componendi propositionem, vel syllogismum. Sicut in corpore humano caro, ossa et nervi differunt in ratione partis, quia diverso modo componunt; quod vero hæc pars, nasus, vel auris sit hujus figuræ, vel coloris non variat essentialiter rationem partis. Sic totum logicale, quod est propositio, tanquam principales partes sui respicit nomina, seu extrema ex quibus conflatur, et quibus tanquam ossibus innititur: verbum ut unionem, seu nervum, syncategoremata, ut colligationes et modos. Quod vero univoce, æquivoce, communiter, aut singulariter significant, materiale est ad rationem partis propositionis.

DICO ULTIMO: Divisio termini in prædicatum et subjectum, et in majus et minus extremum, non est essentialis, sed accidentalis. — Pro-

bat: Esse prædicatum et subjectum, majus aut minus extremum potest eidemmet termino convenire; ergo non sunt differentie aut membra dividenda essentialiter rationem termini. Anteced. constat: Quilibet terminus (præter syncategorema et verbum ut exercet munus copulæ) qui potest esse subjectum, potest esse prædicatum; essentia enim termini extra propositionem invenitur, et ibi habet terminus esse subjicibile et prædicabile; de facto autem assumi intra propositionem in prædicatum et subjectum, majus aut minus extremum est quid accidentale et ad exercitium actuale termini ut componentis spectans, eidemque pro arbitrio intellectus potens competere. Ergo membra ista non diversificant terminum essentialiter.

Objicies primo, contra secund. conclus.: Signum est genus termini; ergo termini qui differunt essentialiter in ratione signi, a fortiori differunt essentialiter in ratione termini. Antec. constat ex supradictis: vox enim *significativa ad placitum* constituitur in definitione termini loco generis. Conseq. probat.: Membra quæ dividunt essentialiter aliquod genus, non possunt solum accidentaliter dividere, aut diversificare speciem ex tali genere compositam; sed mentale et vocale, commune, singulare etc., dividunt essentialiter signum quod est genus termini; ergo non possunt solum accidentaliter dividere, aut diversificare terminum. Minor et cons. constant. Major patet exemplo: Si enim animal, quod est genus hominis, divideretur, aut diversificaretur essentialiter per aliqua membra, necesse esset quod eadem membra diversificarent essentialiter hominem et equum. Ergo, etc.

Respond. Disting. antec.: Signum est genus termini, si consideretur absolute signum et universalissime,

nego antecedens; si consideretur signum ut subest intentioni logicæ, id est ut ordinabile ad opera rationis, conc. antecedens. Et similiter dist. conseq.: Ergo termini, qui differunt essentialiter in ratione signi secundum eam rationem, qua signum est genus termini, differunt in ratione termini, concedo conseq.; secundum rationem absolutam signi, neg. conseq. Pro cuius explicatione pulchram observa doctrinam. In artificialibus sive realibus, sive rationis, materia dicitur esse genus, seu loco generis apponi. Potest autem materia dupliciter considerari, aut secundum se et absolute, aut ingrediens ordinem et lineam artificialem, verbi gratia, lapis, lignum, aurum et argentum sunt materia artificialis physici, nempe statuae, et consequenter genus illius. Sed non sunt materia, neque genus absolute et secundum sua prædicata essentialia præcise considerata, quia sic divisio statuæ in ligneam, lapideam, auream (vel secundum diversitatem lapidum, aut lignorum) esset divisio essentialis, quod nullus dicit: materialiter enim se habent ista ad rationem et diversitatem statuæ. Sunt ergo lapis, et lignum, etc., materia et genus statuæ ut subjiciuntur formæ artificiali, et lineam artificialem ingrediuntur. Naturalia enim et artificialia non pertinent ad idem genus, et sic species rerum artificialium non habent pro genere materiam secundum se et absolute consideratam, et ut aliquid naturale est, sed ut ingreditur talem ordinem; unde materia, nec divisio, aut diversitas materiæ, secundum se considerata non variat essentialiter artefactum.

Sic similiter terminus est artefactum quoddam logicale: signum est materia illius, et ideo loco generis collocatur; sed non est materia secundum communem rationem signi,

et absolute consideratum sed ut subjicitur formæ artificiali logice. Unde, mentale, vocale, commune, singulare etc., non variant essentialiter terminum, nec signum ut est genus termini, sed materialiter, sicut aurum, lapis, lignum non variat essentialiter statuum, nec genus statuæ, sed materialiter et accidentaliter solum; et ideo prædicti termini accidentaliter distinguuntur, sicut etiam statua aurea, ligneæ, aut lapidea.

Secundo arguitur: Propositiones distinguuntur specie penes diversum significatum, aut diversam veritatem, quam significant; ergo et termini. Cons. prob.: Quia terminus per se ordinatur ad propositionem; ergo terminus qui per se ordinatur ad propositionem specie distinctam erit terminus specie distinctus; ergo tandem ex significatiōne diversificantur essentialiter termini. Confirmat.: Diversæ sunt definitiones terminorum; diversæ intentiones logicæ inveniuntur in illis; nec unus terminus potest fieri alius, v. g., terminus communis nequit fieri singularis; ergo essentialiter distinguuntur; hæc enim sunt signa essentialia distinctiōnis.

Respond. Dist. antec.: Propositiones distinguuntur specie penes diversum significatum etc., in ratione formalis propositionis et artificii logici, neg. ant.; in ratione representationis et signi, conc. ant. Et eodem modo distinguendum est consequens. Penes significatiōnem enim distinguuntur propositiones et termini materialiter, non formaliter, seu in forma artificiali. Et sic terminus non ordinatur per se, totaliter et adæquate ad unam tantum propositionem determinatam, sed ad quaecumque, quæ ex tali termino confici potest; sicut materia prima ordinatur ad quaecumque formam corruptibilem.

Ad prim. part. confirmat. respond. Distin.: Diversæ sunt definitiones terminorum diversitate accidentali conc. antec.; diversitate essentiali, neg. antec. Sunt enim præfata definitiones descriptivæ, quæ solum explicant id quod est accidentale termino ut sic, licet hoc sit essentialis termino ut tali. Verbi gratia, definitur homo in quantum albus quod est disgregans visum; hæc definitio accidentalis est homini secundum se, essentialis autem homini ut albo. Sic definitio connotativi, communis, singularis etc., sunt accidentales termino secundum se et in communi; essentielles vero termino ut connotativo et singulari etc. Isti enim termini includunt rationem termini tanquam subjectum, sicut album includit corpus et simum includit nasum, non tanquam genus. Eodem modo respond. ad sec. partem confirmat.: Quod intentiones terminorum sunt accidentales termino, essentielles tali termino. Ad tert. part.: Conc. ant. et neg. conseq.: Unus enim homo nequit fieri alius, et tamen non sequitur quod distinguantur specie.

QUÆSTIO II.

DE NOMINE.

ARTICULUS PRIMUS.

Quomodo intelligenda sit illa particula: Cujus nulla pars significat separata.

Definitionem nominis supra positam, quæ essentialis est explicans rationes genericas signi logici, et differentiales quibus differt ab oratione, verbo et adverbiiis, scilicet *vox significativa ad placitum* (ista particula jam sunt explicatae in

definitione termini), *sine tempore* (hæc explicabitur in definitione verbi), *cujus nulla pars significat separata, finita et recta*, aggredimur explicandam sequentibus tribus articulis.

Aliqui ex recentioribus Aristotelem deserunt in hac parte, et dicunt quod aliqua nomina vere sunt nomina, etiamsi habeant partes significativas. Ut hoc nomen *equiferus, respublica, proconsul*, et alia compositæ figuræ, in quibus partes vere et proprie significant separatæ; ergo falsa est ista pars.

Oppositum tamen expresse est Arist., in I Perih., Cap. de nomine; ubi dicit: « In nomine quod est *equiferus, ferus* per se nihil significat; quemadmodum in oratione, quod est equus ferus. » Idem asserit ibi, S. Doctor, lect. iv. Et rationem reddit, quam sic ad formam reducimus: Nomen dicit ex se unum et simplicem conceptum, si enim plures dicat non erit unum sed plura nomina. Ergo etiam si nomen componatur ex partibus alias significativis, nulla tamen separata significare debet ut intra nomen existit. Prob. cons.: Voces alias significativæ, quando assumuntur ut unum nomen componant, non ingrediuntur compositionem illius dictionis ut componentes unam significationem ex propriis suis significationibus, sed ut suscipientes aliam impositionem distinctam ab ea, qua primo impositæ sunt, ut significationem distinctam habeant a prima quam habent; ergo non componunt nomen ut significativæ sunt formaliter; ergo separatæ non significant, quia ut conjunctæ fuerunt impositæ, et ut conjunctæ significationem susceperunt; unde etiamsi quælibet deponatur a sua prima significatione, conjunctum tamen semper significat. Verbi gratia, *res* et *publica* significabant seorsum et separatim *rem*

publicam; conjunguntur in hac dictione *respublica*, et ut sic conjunctæ impositæ sunt ad significandum *civitatem*, vel *regimen commune* unico simplici conceptu. Et sic nulla separata significat, nec ex eis separatim resultat nomen. Aliud est enim componere ad suscipiendam novam impositionem, aliud ad fabricandum et construendum ex suis significationibus conceptum complexum et compositum. Quando ad hoc componunt, componunt ut significativæ formaliter, secus vero quando componunt ad significandum de novo aliquem simplicem intellectum, quem singulæ partes non significant.

Ex his ad argum.: Partes hujus nominis *equiferus, respublica*, etc., significant separatæ: Disting.: Significant separatæ quasi materialiter et per accidens, conc.; formaliter, nego. Id est, significant secundum se sumptæ, non vero in ordine ad componendam illam vocem, cui imponenda est nova significatio conceptus simplicis. Sub hac enim formalitate non componunt ut significativæ, et ut impositæ antecedenter ad significandum, sed ut de novo imponibiles, materialiter, et quasi non esset, se habente prima impositione et significatione. Sicut in hoc nomine *dominus*, *ly do* et *ly minus* significant seorsum, sed non prout significativæ seorsum componunt illum terminum.

Contra instabis: In his vocibus, *proconsul, prorex* et similibus, attenditur significatio utriusque partis ut resultet significatio nominis; ergo significatio antecedens formaliter intrat compositionem illius. Antec. probat.: *Proconsul* est idem quod *vice consul*, ubi non amittitur significatio de *ly pro* et *ly consul*, sed potius attenditur ut significetur officium *vice consulis*; ergo intrant ut significativæ.

Resp. ex D. Thoma, ubi sup.: Dist. ant.: Attenditur significatio utriusque partis ut origo et occasio ad imponendum illud conjunctum ad aliam significationem simplicem habendam, distinctam a prima, quam habebant partes, conc. antecod.; attenditur significatio partis ut eadem servetur partialiter intra nomen, nego antecod. Pro quo est notandum, quod aliud est a quo nomen imponitur, aliud quid significat nomen. Ad imponenda nomina attenditur etymologia et origo alterius prioris significationis, quæ non concurret ad componendam significationem nominis, sed ad originandam, quia impositor ex illa sumpsit occasionem ad imponendam aliam significationem; ut *lapis* dicitur a *ladendo pede* et significat lapidem, *providentia* a *pro* et *videntia*; *propheta* quasi *procul fans*, *proconsul* originatur a *pro* et *consul*, *respublica* a *re*, et *publica*; sunt tamen diversæ impositiones, et una non est pars alterius, sed origo, vel occasio illius; et sic prædicta nomina ab aliis etymologiam habent, sed non componuntur ex partialibus significationibus illorum.

Secundo arg.: Nomen complexum est vere nomen; et tamen habet partes separatim significativas; ergo male ponitur illa particula: *Cujus nulla etc.* Major prob.: Terminus complexus est vere terminus; ergo nomen complexum est vere nomen.

Resp. Neg. maj. Ad prob., conc. ant., et neg. cons. Disparitas est quia in termino formaliter et principaliter consideratur ratio partis, invenimus autem partes compositas, ut brachium est pars hominis, composita tamen ex manu, digitis, nervis etc. Est ergo terminus complexus unus terminus, quia est una pars, etiamsi composita et completa sit. In nomine autem non principaliter et formaliter attenditur ratio